

Äldrenämnden

Verksamhetsplan och budget 2024



Dokumentnamn: Äldrenämndens verksamhetsplan och budget 2024		Dokumentdatum: 2023-11-16
Dokumentansvarig: Anna Karlander, kanslichef		Reviderad:
Fastställt av: Äldrenämnden	Version: 1.0	

Innehåll

Grunduppdrag	4
Nämndens planering för grunduppdragets genomförande	4
Uppföljning av nämndens grunduppdrag	5
Nämndens vision	5
Samarbeta	6
Förebygga	6
Kompetensförsörja	6
Digitalisera	6
Övergripande arbete	6
Den demografiska utvecklingen och fler äldre	7
Biståndsprovade insatser och verksamhet	8
Anhörigstöd och avlösning	8
Dagverksamhet	9
Prioriterade utvecklingsområden utifrån grunduppdraget	9
Förebygga	9
Seniortorget – inspiration och kunskap för ett aktivt liv	10
Träffpunkter och aktiviteter	10
Det viktiga volontärskapet	10
Förebygga fall	11
Arbetet med ett standardiserat insatsförlopp vid demenssjukdom	11
Demensteamet	12
Digitalisera	12
Nämndens relaterade styrdokument för digitalisering	13
Nära vård i samverkan	13
Relaterade styrdokument för Nära vård	13
Nämndens relaterade dokument inom kvalitetsperspektivet	15
Minoritetsarbete	15
Vad tycker de äldre?	15
Äldrenämndens planering för inriktningsmål och program	16
Program för social hållbarhet	16
Nämndens verkställande av åtagande inom Program för social hållbarhet	17
Äldrenämndens tilläggsuppdrag	18
Kommunfullmäktiges tilläggsuppdrag till äldrenämnden	18
Nämndens verkställande av kommunfullmäktiges tilläggsuppdrag	18
Äldrenämndens tilläggsuppdrag till förvaltningen	19
Äldrenämndens arbete med personalpolitiska mål	20

Personalpolitiska mål	20
Nämndens verkställande av de personalpolitiska målen.....	20
Mål 6 - Umeå kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare som klarar kompetensförsörjningen och kommunens medarbetare ska spegla mångfalden i samhället.....	20
Mål 7 - Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.....	21
Mål 8 - Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.....	21
Nämndens relaterade styrdokument inom personalperspektivet	22
Äldrenämndens drift- och investeringsbudget	23
Kommunfullmäktiges beslut om ekonomisk ramtilldelning	23
Budgetram 2024 och plan 2025 - 2027	24
Investeringsram 2024 och plan 2025 - 2027	26
Äldrenämndens styrning och uppföljning av externa utförare.....	27
Nämndens relaterade styrdokument för externa utförare.....	27
Bilagor.....	27
Bilaga 1 – Äldrenämndens utmaningar och möjligheter på 3–5 års sikt.....	27
Kompetensförsörjning och ökad attraktivitet som arbetsgivare	28
Bilaga 2 – Äldrenämndens plan för styrning och uppföljning av externa utförare	30
Bilaga 3 – Äldrenämndens styrkort	31

Äldrenämndens grunduppdrag

Grunduppdraget förtydligar det kommunala ändamålet med nämnden samt nämndens roll och ansvar. Grunduppdraget är specifikt för en nämnd. Grunduppdraget ska vara långsiktigt och gälla för minst en mandatperiod. Kommunfullmäktige följer årligen upp hur en nämnd uppföljt sitt åtagande utifrån grunduppdraget

Grunduppdrag

Äldrenämnden ansvarar för kommunens insatser inom äldreomsorg samt hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå i den enskildes hem för personer 65 år och äldre. Äldreomsorgens insatser är frivilliga och ges efter en ansökan från den enskilde och utifrån en individuell bedömning.

Äldrenämndens övergripande uppdrag är att främja självständighet och kvarboende. Detta sker genom förebyggande verksamhet, information kring seniorlivet och aktiviteter som främjar hälsa och välmående hos den enskilde.

Äldrenämnden ger service, vård och omsorg i form av hemtjänst och hemsjukvård samt stöd i form av dagverksamhet, korttidsboende samt stöd och avlastning för anhöriga. Är den enskilde i behov av heldygnsomsorg och omfattande hälso- och sjukvård bedöms behov av plats på ett vård- och omsorgsboende.

Nämndens planering för grunduppdragets genomförande

Äldrenämndens verksamhetsstyrning utgår från det som kommunfullmäktige anvisat nämnden att ansvara för i grunduppdrag och reglemente. I kommunfullmäktiges planeringsförutsättningar fastställs årligen mål, särskilda uppdrag, programområden samt budgettilldelning som styr nämndens arbete. Nämnden fastställer utifrån grunduppdrag, planeringsförutsättningar och ekonomisk tilldelning i verksamhetsplan och budget för kommande år i november månad.

Äldreomsorgen är i hög utsträckning en lagstyrd verksamhet och föremål för en omfattande styrning från stat och myndigheter i tillämpningen av lagstiftning, genom förordningar, föreskrifter och allmänna råd. Det kommunala handlingsutrymmet inom äldreomsorg och hälso- och sjukvård är därför begränsat. Inför beslut om insatser görs en utredning och bedömning utifrån den enskildes behov.

Nämnden tillser en god internkontroll i enlighet med kommunfullmäktiges reglemente om internkontroll.

Under äldrenämnden finns äldreomsorgsförvaltningen under ledning av äldreomsorgsdirektör. Äldrenämndens roll i styrningen av äldreomsorgens verksamhet är att styra vad som ska utföras och följa upp detta. Förvaltningen och äldreomsorgsdirektören styr hur verksamhetens ska bedrivas samt verkställer de politiska besluten.

Samtliga verksamhetsområden tar fram årliga planer för verkställande av nämndens grunduppdrag, vision och strategier innehållande aktiviteter och målvärden för respektive område.

Uppföljning av nämndens grunduppdrag

Äldrenämnden ska följa upp grunduppdraget, mål och övriga uppdrag genom uppföljning av aktiviteter, resultatmått samt ekonomiskt utfall. Nämndens uppföljning syftar även till att kunna jämföra utvecklingen över tid samt med andra kommuner.

Baserat på nämndens uppföljning, tillsyn, revisioner och inlämning av officiell statistik gör nämnden bedömning av grunduppdragets genomförande och återrapporterar bedömningen till kommunfullmäktige.

Nämnden följer ett antal nyckeltal relaterade till grunduppdraget för att följa utvecklingen relaterat till nämndens övergripande mål och inriktning. Där det är möjligt görs även nationella jämförelser. Samtliga nyckeltal går att följa över tid.

Andel äldre 65+ med hemtjänstinsatser
Andel äldre 65+ i särskilt boende
Beslutade timmar hemtjänst
Belagda lägenheter på vård - och omsorgsboende
Andel externa utförare av hemtjänsttimmar
Andel beviljade ansökningar särskilt boende
Nöjdhet äldre personer med hemtjänst
Nöjdhet äldre personer särskilt boende
Allvarliga vårdskador

Nämndens vision

Syftet med visionen är att den ska vara en samlande kraft som främjar långsiktigt arbete. Nämnden ska med gemensamma krafter skapa framtidens äldreomsorg och för att lyckas behövs en tydlig vision som pekar ut riktningen.

Tillsammans för ett bättre liv – livet ut!

Nämndens övergripande mål

Äldrenämnden har fastställt två övergripande mål för att nå visionen för äldreomsorgen.

Självständighet i hemmet

Trygg och säker vård och omsorg

Nämndens strategier

Utifrån visionen och de övergripande målen har äldrenämnden fastställt fyra strategier. Syftet med strategierna är att de ska vägleda organisationen i arbetet och prioritera fokus för utveckling av verksamheterna såväl som nämndens egna prioriteringar

Samarbeta

Vi utvecklar framtidens äldreomsorg tillsammans med andra verksamheter och samarbetspartners. All vård och omsorg skapas tillsammans med den enskilde.

Förebygga

Vi förmedlar kunskap som bidrar till att fler kan leva ett självständigt och gott liv. Tidiga och rehabiliterande insatser hjälper den enskilde och anhöriga.

Kompetensförsörja

Vi stärker äldreomsorgens viktigaste resurs - medarbetarna. Med en god arbetsmiljö, kompetensutveckling och nya arbetssätt behåller och attraherar vi fler medarbetare med kompetens och engagemang.

Digitalisera

Vi erbjuder digitala tjänster med den enskildes behov i fokus. Med teknik som en naturlig del i vardagen ökar både självständighet och trygghet.

Övergripande arbete

Nämndens verksamheter ska samarbeta med andra kommunala nämnder och bolag för att nå bästa resultat för kommuninvånarna. 2024 är det även en del av verkställande av det kommunövergripande mål som Kommunfullmäktige gett nämnder, förvaltningar och bolag. Andra viktiga samverkanspartner är bland annat regionen, civilsamhället och andra kommuner.

De insatser som utförs inom nämndens ansvarsområde har i huvudsak sin grund i individuella biståndsbeslut med stöd av socialtjänstlagen (SoL). Nämnden är också vårdgivare enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) för berörda verksamheter

Den nationella värdegrunden gäller alla kommuner och verksamheter som utför äldreomsorg enligt socialtjänstlagen. Värdegrunden utgår från att äldre ska leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. För att uppnå det behöver verksamheten värna och respektera den enskilda personens rätt till privatliv och kroppslig integritet, självbestämmande, delaktighet och individanpassning.

Umeåborna ska få sina behov tillgodosedda med minsta möjliga väntan efter beslut om beviljad insats, och att de ska få möta kompetent personal. Äldrenämnden strävar efter god samverkan med olika aktörer, till exempel frivilligorganisationer för att öka möjligheten till meningsfulla sociala sammanhang.

Under 2024 förväntas propositionen om en ny socialtjänstlag presenteras för att preliminärt träda i kraft 1 juli 2025. Den nya socialtjänstlagen lägger tonvikten vid tidiga och förebyggande insatser. Starkt fokus är inom området barn/unga men även äldreomsorgen behöver fortsätta den omställning som påbörjats. Insatser ska exempelvis kunna ges utan föregående individuell behovsprövning, de ska stärka den enskildes möjligheter till ett värdigt liv och den enskilde ska så långt det är möjligt kunna välja när och hur hjälp i hemmet ska ges. Förberedelser inför ny lagstiftning kommer att pågå under 2024.

Den demografiska utvecklingen och fler äldre

Kommande år sker en stark demografisk utveckling i Umeå inom åldersgruppen 80+ år. Ökningstakten av denna åldersgrupp har fram till år 2022 legat på 3 % per år, men ökar från år 2023 för att mellan år 2024–2029 uppgå till över 5 % per år. Efter år 2030 ses lägre nivåer under några år för att sedan öka igen. Det är 40-talisterna som fyller 80 år och det är i denna åldersgrupp som det förväntade behovet av stöd och omsorg är som störst. År 2024 ska det enligt prognosen bo 6 605 personer över 80 år i kommunen och 17 142 personer mellan 65–79 år. Totalt sett 23 759 personer över 65 år.

Om Umeå kommun ska ha samma servicenivå som andra större städer innebär det att av 80-plussarna har 11,1 % behov av en plats på vård- och omsorgsboende för äldre och 16 % behov av hemtjänstinsatser (2022). Utifrån befolkningsprognosen så innebär det att totalt 954 personer över 65 år kommer att ha behov av vård- och omsorgsboende år 2024 och 1 568 personer kommer att behöva insatser från kommunen i ordinärt boende/hemtjänst för att klara sin livsföring.

Behovet för de mellan 65–79 år är mindre, enbart 1,3 % har behov av äldreboende och 3,0 % har behov av hemtjänst.

Baserat på jämförelse av servicenivå större stad innebär det att totalt 2 522 personer skulle beräknas ha behov av insatser från äldreomsorgen under 2024.

Biståndsprövade insatser och verksamhet

Äldreomsorgen utför service- och vård- och omsorgsinsatser i personers ordinära boende i form av hemtjänst och hemsjukvård. Utifrån att Umeå kommun tillämpar Lagen om valfrihetssystem (LOV) inom hemtjänsten så kan personer som fått beslut om hemtjänst välja bland ett antal utförare.

Hemsjukvård bedrivs av kommunen på primärvårdsnivå i den enskildes hem för den som inte själv kan ta sig till en av regionens hälsocentraler enligt den s.k. tröskelprincipen.

För att stötta kvarboende i det ordinära boendet ges även stöd och insatser i form av dagverksamhet, korttidsboende samt stöd och avlastning för anhöriga som vårdar en närstående.

Äldreomsorgen bedriver även vård- och omsorgsboende (särskilt boende) för äldre. Särskilt boende innebär heldygnsomsorg inklusive hälso- och sjukvård för de boende. Kommunen ansvarar för hälso- och sjukvårdsinsatser upp till sjuksköterskenivå på vård- och omsorgsboenden samt korttidsboenden.

En risk – och sårbarhetsanalys som underlag för lokalförsörjningsinriktning framåt, har genomförts och under 2024 sker en förändring av verksamheten. Hemgårdens vård – och omsorgsboende inklusive servicehusplatser avvecklas och under kommande planeringsperiod även Tomtebo vård – och omsorgsboende. Under senare del av 2024 öppnar nybyggda VästTegs vård – och omsorgsboende.

Anhörigstöd och avlösning

Anhöriga är en viktig del av stöd till närstående äldre. Översyn av kommunens anhörigstöd har genomförts ett flertal gånger under åren med syfte att utveckla och förbättra både insatserna anhörigvård och avlösning samt stöd till anhöriga. Fortsatt arbete utgår från den nationella strategin för anhörigvård. Äldreomsorgen behöver säkra att stödet till anhöriga har en preventiv insats i syfte att förebygga och minska ohälsa även för dessa. En handlingsplan för anhörigstöd är under framtagande för fastställande i nämnd under våren.

Ett särskilt utvecklingsarbete genomförs för att uppmärksamma anhöriga när deras närstående flyttar in på vård – och omsorgsboende utifrån att det ofta är en livsomvälvande händelse. Målsättningen är bland annat att tidigt fånga behov, kunna ge anhöriga information om Seniortorgetts verksamhet, öka delaktighet och öka eller bevara hälsofrämjande aktiviteter som en del av nämndens förebyggande arbete.

Dagverksamhet

Insatsen dagverksamhet har setts över utifrån att insatsen ofta har nyttjats i ett för sent skede vilket medfört att insatsens syfte delvis gått förlorat. Många personer som idag har beslut om dagverksamhet har en långt framskriden kognitiv svikt och dagverksamhet riskerar bli en för stor belastning för den enskilde. Dagverksamheten ska ha ett preventivt syfte och målet med insatserna utgår från ett personcentrerat förhållningssätt och ett rehabiliterande arbetssätt. Utifrån genomförd översyn har verksamheten organiserats om.

I samarbete med geriatriken utvecklas arbetssätt för att nå personer tidigt efter demensdiagnosen, att kunna erbjuda aktiviteter och träning tidigt i sjukdomsförloppet.

Dagverksamheterna genomgår även ett utvecklingsarbete enligt en av Svenskt Demenscentrum framtagna utbildningsmodell för att öka kunskap om demenssjukdomar och ge ytterligare verktyg för att arbeta personcentrerat. När minst 80% av personalen har genomfört samtliga fyra utbildningssteg och arbetar utifrån modellen tilldelas diplommet Stjärnmärkt. Stjärnmärkningen omprövas sedan varje år.

Prioriterade utvecklingsområden utifrån grunduppdraget

Förebygga

Nämnden prioriterar förebyggande insatser för att ge förutsättningar för den äldre att leva ett självständigt liv, fördröja behovet av stöd och omsorg från äldreomsorgen och möjliggöra kvarboende i det egna hemmet.

I det förebyggande arbetet ingår att ge information och vägledning såväl som att inspirera till ett liv som förebygger psykisk och fysisk ohälsa. Alla behöver ta utökad ansvar för det egna livet så att äldreomsorgens resurser, både ekonomiskt och i form av personal, räcker till de som bäst behöver. Det är inte en utmaning som är unik för äldreomsorgen i Umeå Kommun. Ett arbete som pågår inom utredning äldre är att i samband med att en person ansöker om hemtjänst erbjuds hembesök av arbetsterapeut för att undersöka om personen kan bli helt eller delvis självständig med stöd av hjälpmedel och/eller träning. Det har visat sig leda till minskade behov av insatser eller att personen kunnat klara sig helt självständigt. Teamet kommer utökas med en fysioterapeut och effekterna följs under året.

Förvaltningen samlar flera professioner både inom egen förvaltning och berörda andra förvaltningar i ett särskilt processarbete för ett gemensamt prioritera och driva det fortsatta förebyggande arbetet i linje med nämndens strategi och övergripande mål om självständighet i hemmet och en trygg och säker vård -och omsorg.

Seniortorget – inspiration och kunskap för ett aktivt liv

Seniortorget syfte är att ge inspiration och information om seniorlivet. Seniortorget informerar även om övriga verksamheter, aktiviteter och mötesplatser som finns i Umeå och det finns ett stort utbud av arrangemang och aktiviteter från många olika aktörer. Genom Seniortorget har kommunen möjlighet att arbeta mer förebyggande och evidensbaserat. För att öka tillgängligheten på de föreläsningar som sker sänds flera av föreläsningarna digitalt. På Seniortorget finns föreläsningar, information och visning av välfärdsteknik och hjälpmedel som kan stödja seniorer i vardagen.

En digital plattform som kallas Digitala Seniortorget har tagits fram tillsammans med seniorer, Umeå Fritid, Kultur för seniorer, studieförbund ABF och Vän i Umeå.

Plattformens övergripande syfte är att inspirera till att fler seniorer gör aktiva val för ett självständigt och gott seniorliv. Det är en inkluderande webbaserad tjänst för seniorer i Umeå kommun som präglas av en hög grad av delaktighet av målgruppen. Plattformen samlar och visualiserar alla de aktiviteter och mötesplatser som finns för seniorer, oavsett arrangör.

Kvarboende på den ordinarie bostadsmarknaden ska öka. Här spelar kommunens proaktiva arbete med att bidra med kunskap och arenor för erfarenhetsutbyte en stor roll och det sker genom exempelvis Seniortorget. Samlad informationen och inspiration på umea.se "Bo bra" har tagits fram gällande olika boendeformer, var och hur man söker samt tips på vad som är bra att tänka på.

Nämnden följer antal besökare samt antal personer som prenumererar på Seniortorget nyhetsbrev.

Träffpunkter och aktiviteter

Träffpunkter och aktiviteter särskilt riktade för äldre finns runt om i hela kommunen.

Äldreomsorgen utvecklar denna del av den preventiva verksamheten i nära samarbete med civilsamhället, andra verksamheter och samarbetspartners. Träffpunkter kan till exempel bemannas av volontärer.

Det viktiga volontärskapet

Ett särskilt utvecklingsarbete för att minska isolering, minska ofrivillig ensamhet och öka möjligheten till social samvaro görs mellan Utredning äldre och Frivilligcentralen. Biståndshandläggaren kan med den äldres tillåtelse förmedla kontakt med Frivilligcentralen för att få kontakt med någon av de volontärer som är aktiva. Frivilligcentralen tar kontakt och arbetar med att matcha personen med lämplig volontär. Biståndshandläggaren följer upp med den äldre hur det gått.

Frivilligcentralen är också en viktig samverkanspartner till Seniortorget och i samverkan med pensionärsorganisationerna.

Förebygga fall

Ett fall är ofta grundorsak till behov av stöd och ökat beroende av kommunens insatser. För att kraftsamla kring att minska fall hos äldre behövs det ett arbete med fokus på förebyggande insatser samt ett välfungerande samarbete mellan regioner, kommuner, intresseorganisationer och invånare.

Äldreomsorgen fortsätter att tillsammans med Umeå universitet och Region Västerbotten samarbetet med att utveckla det preventiva arbetet för fallolyckor. Utifrån omvärldsbevakning och att fallförebyggande är ett tydligt prioriterat område från regeringen kommer arbetet gällande att förebygga fall att utvecklas ytterligare. En nulägesbild av pågående initiativ gällande att förebygga fall som pågår inom äldreomsorgen är framtagen. Ett exempel är på förebyggande fallpreventivt arbete är att när en person ansöker om trygghetslarm (som ofta kan vara en första insats) erbjuds ett hembesök av arbetsterapeut för att minska risken för fall i hemmet.

Äldreomsorgen är också delaktiga i studie "Säkra steg" i samverkan med Institutionen för samhällsmedicin och rehabilitering vid Umeå Universitet. Säkra steg är ett digitalt träningsprogram i form av en app som är utvecklad tillsammans med äldre personer. Appen som nyligen utvärderats i en stor studie har visat att träning med stöd av den kan vara ett bra sätt att tidigt förebygga fall hos äldre personer som börjar uppleva nedsatt balans. Workshops innehållande introduktion till hur appen fungerar samt möjlighet att skapa ett eget träningsprogram kommer att anordnas av universitetet.

Arbetet med ett standardiserat insatsförlopp vid demenssjukdom

Standardiserat insatsförlopp vid demenssjukdom är en modell som Socialstyrelsen har tagit fram som grund för utveckling och samverkan mellan kommuner och regioner för personer som diagnosticeras med demenssjukdom.

Syftet är att erbjuda tidiga insatser efter diagnos, att insatserna utgår från varje persons behov och anpassas under hela sjukdomsförloppet

Implementering av modellen fortsätter och under året utvecklas arbetet tillsammans med kommunens hälsocentraler bland annat avseende arbetet att erbjuda en samordnad individuell plan i samband med diagnos. Äldrenämnden har en särskild samordnare för det arbete.

Demensteamet

Demensteamet ger råd, stöd och handledning kring omvårdnad, förhållningssätt och bemötande gällande personer med demenssjukdom eller kognitiv svikt. Teamet ska bidra till att personer med demenssjukdom och deras närstående upplever att personalen har ett professionellt bemötande och erbjuder en omvårdnad och omsorg med god kvalitet.

Demensteamet ska bidra till att omvårdnaden och omsorgen som erbjuds i Umeå kommun bygger på nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom. Teamet arbetar både gentemot personer som bor i ordinärt och särskilt boende, dess anhöriga och personal.

Teamet har genom åren utvecklats och utökats med stöd av statsbidrag. För 2024 prioriteras arbetet in i ordinarie budgetram som medger långsiktig utveckling för att möjliggöra kvarboende, för det förebyggande och kunskapshöjande arbetet och kvalitet i de insatser som ges.

Digitalisera

Användandet av välfärdsteknik i verksamheterna behöver öka i snabb takt. Det är en nödvändighet både för att nå målet om ökad självständighet och kvarboende i det egna hemmet samt för att använda vård - och omsorgspersonal till de insatser där de verkligen behövs. Äldrenämnden har under 2023 infört E-inköp som stöd till de personer som har behov av hjälp med inköp i stället för att personalen ska använda tiden i affären.

Under 2024 planeras införandet av trygghetskapande teknik på särskilt boende att slutföras. Då har samtliga boenden och lägenheter utrustats med nya larm och larmtillbehör och cirka hälften av lägenheterna utrustats med vårdssensorer. Användningen av vårdssensorer medför att riskfyllda situationer kan upptäckas och risk för exempelvis fall kan minskas samtidigt som personalen får ett mer anpassat stöd i det dagliga arbetet genom underlättad planering och prioritering av insatser.

Hos personer som bor kvar i ordinärt boende finns sedan tidigare dessa vårdssensorer installerade men användningen har hittills varit begränsad till att endast omfatta tillsyn nattetid. Under 2024 är ambitionen att aktivera ytterligare funktioner även hos dessa personer. Vidare planeras för införande av mobila trygghetslarm vilket för den enskilde medför möjligheten att bibehålla möjligheten att använda sitt trygghetslarm även vid utomhusvistelse vilket kan främja en ökad aktivitetsnivå.

Under slutet av 2024 ska det nya process – och planeringsstödet införas inom äldrenämndens verksamheter. Dessa två system utgör en viktig grund för äldreomsorgens verksamheter i det dagliga arbetet och att god kvalitet och säkerhet kan upprätthållas. Framgent kommer de nya systemen även innebära att fler e-tjänster kan utvecklas vilket gynnar tillgänglighet, delaktighet och transparens gentemot den enskilde.

Förvaltningen samlar flera professioner både inom egen förvaltningen och berörda andra förvaltningar i ett särskilt processarbete för att gemensamt prioritera och driva fortsatt utveckling och användandet av välfärdsteknik i linje med nämndens strategi och övergripande mål om självständighet i hemmet och en trygg och säker vård -och omsorg.

Nämndens relaterade styrdokument för digitalisering

ÄN 2020 Digitaliseringsplan för vård - och omsorg 2020–2024

Nära vård i samverkan

Umeå Kommun och Region Västerbotten behöver arbeta tillsammans för att styra mot ett hälsofrämjande perspektiv och stöd för den egna hälsan. Framtidsbilden Nära vård 2030, är en gemensam värdegrund och mål som tagits fram av länets kommuner och regionen i samverkan. Som ett led i att uppnå framtidsbilden, har en gemensam färdplan arbetats fram. Den ska utgöra en viljeinriktning och en vägledning för ledning och styrning, både i samverkan och internt inom kommunerna och regionen. Sammanfattningsvis handlar strategierna om att jobba hälsofrämjande och förebyggande utifrån personens behov, med stöd av rätt kompetens och digitala verktyg som komplement. Dessa strategier möter äldrenämndens beslutade mål och strategier på ett bra sätt. Arbetet med att omsätta strategierna i praktisk verksamhet behöver intensifieras såväl i samverkan, som i den egna verksamheten under 2024. Nära vård bör också ses som en del av lösningen på kompetensförsörjningsutmaningen.

I Umeå pågår ett pilotprojekt för att utveckla ett mobilt samverkanssystem mellan kommunerna i Umeå och region Västerbotten. Pilotprojektet syftar till att utveckla multiprofessionella arbetssätt, som med gemensamma resurser, stödjer och förbättrar möjligheterna att bedriva hälso-och sjukvård och omsorg i hemmet utifrån individens möjligheter och behov och som stärker individens delaktighet och självständighet. Arbetet utgår från fyra styrande principer: personcentrering, kontinuitet, äkta teamsamverkan, effektivitet.

Målgrupperna är kroniskt och periodvis sviktande sjuka inom hemsjukvården (inklusive proaktiva arbetssätt för riskgrupper)

Relaterade styrdokument för Nära vård

Färdplan Nära Vård 2030 i Västerbotten (KF 2023)

Kvalitetsarbete

Äldrenämndens verksamheter ska använda ett systematiskt kvalitetsarbete för att utveckla och säkra kvalitet. Som stöd för det systematiska kvalitetsarbetet används nämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete som följer Socialstyrelsens föreskrifter. Egenkontroller, utredning av klagomål och avvikelserapportering ska uppmuntras, vara ett

stöd i utvecklingen och leda till förbättringar inom verksamheten. Alla medarbetare ska ges förutsättningar att medverka i det systematiska förbättringsarbetet och bidra till ständiga förbättringar. Genom att utgå från evidensbaserad praktik säkerställs kvalitet i verksamheten. Evidensbaserad praktik innefattar både vetenskaplig och medarbetares kunskap samt den äldres erfarenheter.

Lagstiftning, föreskrifter, nationella riktlinjer samt forskning är grunden för hur verksamheten bedrivs. Det ställer krav på en god omvärldsbevakning i nära samarbete med andra aktörer inom den offentliga och privata sektorn samt akademien.

Systematiska jämförelser och analyser med andra jämförbara kommuner är ett sätt för att kunna bedöma och identifiera förbättringar för verksamhetens kvalitet.

I nämndens årliga kvalitetsberättelse och dataskyddsberättelse redovisas det utförda arbetet inom området, och utifrån de avvikelser som identifierats, tas prioriterade åtgärder/aktiviteter fram

Patientsäkerhet

Inom de verksamheter där hälso- och sjukvårdsinsatser samt rehabiliterande insatser ges ska en god och säker vård bedrivas. Patientsäkerhetslagens syftar till att främja en hög patientsäkerhet för att undvika vårdskador och arbetet för en säker vård ska vara förebyggande. Verksamheterna rapporterar avvikelser, som analyseras och åtgärdas för att minimera risken att negativa händelser inträffar igen. Allvarliga vårdskador utreds och anmäls till Inspektionen för vård – och omsorg enligt Lex Maria. I den nämndens årliga patientsäkerhetsberättelse redovisas det utförda arbetet inom området, och utifrån de brister som identifierats, tas prioriterade åtgärder och aktiviteter fram.

En grundsten i arbetet är ett personcentrerat förhållningssätt och patientsäkerhet där den äldres och dess anhöriga aktivt deltar i utformningen av vården.

Äldrenämndens verksamheter använder sig av nationella kvalitetsregister för att få ökad kunskap kring hur vården och omsorgen fungerar och vad som behöver göras för att förbättra den. De kvalitetsregister som äldreomsorgen använder sig av är Senior alert, Palliativa registret samt svenskt register för beteendemässiga och psykiska symptom vid demens (BPSD).

Den medicinska ledningen leder det systematiska patientsäkerhetsarbetet och är en förutsättning för att kunna bedriva en god och säker vård. Den gemensamma medicinska ledningen består av medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS), medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) och verksamhetschefer med ansvar för hälso- och sjukvård.

För att uppnå en god och säker personcentrerad vård och omsorg krävs också ett kontinuerligt, nära samarbete med de verksamhetschefer som har ansvar för omsorgen enligt socialtjänstlagen (SoL).

Nämnden följer också årligen följsamheten till ordinerade hälso - och sjukvårdsinsatser i ordinärt respektive särskilt boende.

Nämndens relaterade dokument inom kvalitetsperspektivet

- Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ÄN 2017
- Kvalitetsberättelse ÄN 2022
- Patientsäkerhetsberättelse ÄN 2022
- Dataskyddsberättelse ÄN 2022
- Internkontrollplan ÄN 2023

Minoritetsarbete

Utifrån att Umeå ingår i förvaltningsområdet så ska kommunen säkra ett förstärkt skydd för finska, meänkieli och samiska. Detta innebär att kommunen vid efterfrågan från den enskilde ska erbjuda äldreomsorg helt eller till väsentlig del på finska, meänkieli respektive samiska. Äldreomsorgen samordnar samråd, aktiviteter och mötesplatser för de olika minoritetsgrupperna som ingår i förvaltningsområdet. Hemtjänst finns att få på finska hos den kommunala utföraren och flertalet LOV-utförare erbjuder stöd på minoritetsspråken.

En finsk enhet finns på Ersboda vård- och omsorgsboende och en samisk enhet planeras att öppna på Tegs vård- och omsorgsboenden tidigt 2024. Anpassningar av lokaler och utomhusmiljö pågår. Det finns även finsk- och meänkielispråkig personal inom Socialtjänstens mottagningsenhet och inom Utredning äldre och prevention.

Vad tycker de äldre?

Nämnden följer ett antal nyckeltal för att följa de äldres bedömning av upplevd kvalitet i verksamheten. Samtliga resultat hämtas ur den nationella brukarenkäten "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen". Fortsatt arbete behöver dock göras för att öka svarsfrekvensen på enkäten och resultatet får betraktas som en del av den samlade bedömningen av hur den äldre upplever verksamheten. Inkomna synpunkter och klagomål är en annan. Vid den individuella uppföljningen av genomförandeplanen som görs tillsammans med den äldre ska samtal föras kring de nyckeltal som nämnden följer.

En ytterligare del i denna dialog är att följa upp att det finns god möjlighet till utevistelse.

Andel som upplever trygghet i boendet (vård - och omsorgsboende)

Andel som anser att de fått meddelande i förväg om tillfälliga förändringar (hemtjänst)

Andel som är nöjd med utbudet av aktiviteter (vård - och omsorgsboende)

Andel som upplever att de är nöjda med personalens bemötande

Andel som känner förtroende för personalen

Andel anhöriga till personer på vård - och omsorgsboende som upplever att samarbetet med personalen fungerar bra

Äldrenämndens planering för inriktningsmål och program

Program för social hållbarhet

Programmets syfte är att bidra till att uppnå kommunens ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämlikt och jämställt som möjligt och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla.

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål två och tre: Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden, samt Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.

Programmet omfattar ett antal fokusområden.

Äldrenämnden har för planeringsperioden två särskilt utpekade fokusområden inom detta program:

Fokusområde 4 - Boende och bebyggelsemiljö Detta fokusområde handlar om att i takt med fortsatt tillväxt utveckla boendemiljöer som är trygga, tillgängliga och som främjar delaktighet samt möten mellan människor

Särskilt åtagande

4.2 Stärka mötesplatser och överbrygga barriärer. Arbetet utgår ifrån rekommendationerna i rapporten "Umeås stadsdelar – så står det till", samt "Program för hållbar landsbygdsutveckling" i Umeå kommun, som understryker vikten av att stärka mötesplatser, skapa förutsättningar för socialt sammanhållna stadsdelar och tätorter, samt platser och motverka såväl fysiska som sociala barriärer i det offentliga rummet. Huvudansvar: KS, BN, FN, KN, TN, **ÄN** UKF genom Bostaden och Ultra

Fokusområde 5 - Arbete och försörjning Arbete och sysselsättning har betydelse för människors livskvalitet och delaktighet och inflytande i samhällslivet. Att kunna försörja sig är en grundläggande förutsättning för goda livsvillkor och för att minska socioekonomiska skillnader. Även sambandet mellan arbete eller sysselsättning och god hälsa är väl belagt i forskningen. Lika viktigt som sysselsättningen i sig är rätten till yrken utefter ens kompetens. En jämlik arbetsmarknad är vad som på allvar skapar förutsättningar för ett jämlikt och socialt hållbart samhälle

Särskilt åtagande

5.1 Skapa förutsättningar för en ekonomisk jämlikhet och en högkvalitativ välfärd för livets alla skeden. Arbetet utgår ifrån de data som kommunen har kring livsvillkor, ekonomi och hälsa. Dessa utgör beslutsunderlag för att prioritera och följa upp kommunens arbete med jämlikhet och folkhälsa. Huvudansvar: KS, IFN, **ÄN**, UKF genom Bostaden

Nämndens verkställande av åtagande inom Program för social hållbarhet

Skapa förutsättningar för en ekonomisk jämlikhet och en högkvalitativ välfärd för livets alla skeden

Äldrenämnden arbetar på flera sätt för en bättre folkhälsa - främst genom förebyggande insatser och med fokus på psykisk hälsa. Ofrivillig ensamhet är ett betydande folkhälsoproblem och arbete för att tydligare uppmärksamma detta genomförs bland annat genom att utveckla bättre stödjande checklistor till biståndshandläggarna inom myndighetsutövningen att använda i samband med utredning och uppföljning. Nämnden utvecklar också arbetet med att uppmärksamma våldsutsatta inom verksamheterna utifrån nyligen fastställd övergripande riktlinje. Kompetensutveckling ska kontinuerligt erbjudas berörd personal.

Stärka mötesplatser och överbrygga barriärer

Äldrenämnden arbetar tillsammans med civilsamhället för att främja olika mötesplatser och aktiviteter för äldre. En översyn har genomförts för att ta ut riktningen framåt. Mötesplatserna ska främja social gemenskap och vara ett led i det förebyggande och preventiva arbetet. Utöver detta sker samarbete kring aktiviteter och inspiration till ett aktivt seniorliv via Seniortorget verksamhet.

Uppföljning

Samhällsbyggnadsförvaltningen är programansvarig och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av programmet. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen följer årligen upp program och handlingsplaner i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Äldrenämndens tilläggsuppdrag

Kommunfullmäktiges tilläggsuppdrag till äldrenämnden

Tilläggsuppdrag: 2023:1

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.

Tilläggsuppdrag: 2023:2

Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser

Nämndens verkställande av kommunfullmäktiges tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag: 2023:1

Äldrenämnden bedriver sedan flera år ett omställningsarbete för att möta nuvarande och framtida utmaningar. Utifrån framtagna vision, övergripande mål och strategier tas riktningen ut och ett flertal beslut har fattats för att stödja kvarboende, öka det förebyggande arbetet, nyttja digitaliseringens möjlighet och se över lokalförsörjningsinriktningen.

Fortsatt arbete kommer under året att göras med scenarioplanering utifrån utmaningen med kompetensförsörjningen i kombination med lokaler och teknik.

Tilläggsuppdrag: 2023:2

I ovan nämnda strukturella utvecklingsarbete samarbetar nämnden med övriga relevanta nämnder och på tjänstepersonsnivå förvaltningsgemensamt i alla de delar det är nödvändigt. Digitalisering och lokalförsörjning inom äldreomsorgen är i hög grad beroende av gemensamma utvecklingsinsatser och prioriteringar tillsammans med andra förvaltningar och nämnder.

Nämnden ser också regionen och civilsamhället som viktiga samarbetspartners, både för utveckling av verksamheten, för att underlätta kompetensförsörjningen och för gemensamt ansvarstagande.

Under året utvecklas samarbetet med Regionen genom Nära Vård bland annat genom pilotprojektet Mobilt samverkanssystem.

Äldrenämndens tilläggsuppdrag till förvaltningen

Följa utvecklingen av områdesbaserad vård - och omsorg i Linköpings kommun (beslut i ÄN oktober 2023)

Områdesbaserad vård och omsorg i hemmet innebär att kommunen har delats upp i 6 olika geografiska områden där 4 utförare har ett helhetsansvar. En och samma utförare har i respektive område ansvar för hemtjänst, hemsjukvård, hemrehabilitering och biståndsbedömda trygghetsboenden. Återrapporteras till nämnd under hösten 2024.

Arbetet med att starta upp ett demensboende för yngre personer ska fortsätta.

I arbetet ska även kommunens kranskommuner tillfrågas eftersom ett anpassat demensboende för yngre personer kan vara ett alternativ där kommunerna ges möjlighet att köpa boendeplatser

Äldrenämndens arbete med personalpolitiska mål

Personalpolitiska mål

Mål 6 - Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället. Samordningsansvar: personalnämnden

Mål 7 - Umeå kommun ska ha ett ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30. Samordningsansvar: personalnämnden

Mål 8 - Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden. Samordningsansvar: personalnämnden

Nämndens verkställande av de personalpolitiska målen

Kompetensförsörjning är den absolut största utmaningen som äldrenämndens verksamheter står inför. För att möta utmaningen behöver arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare med långsiktigt hållbar arbetsmiljö, närvarande ledarskap och bra arbetsvillkor fortsätta men också intensifieras. Genom att använda kompetens rätt, prioritera arbetsmiljöarbetet, stärka ledarskapet och utveckla medarbetarskapet samt utnyttja tekniken smart, ökar äldreomsorgens attraktivitet.

Bristen på utbildade sjuksköterskor samt vård- och omsorgsutbildad personal kommer att öka fram till 2035. Det är och kommer att vara svårt att kunna rekrytera personal med rätt kompetens inom flera av förvaltningens yrkesområden.

Mål 6 - Umeå kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare som klarar kompetensförsörjningen och kommunens medarbetare ska spegla mångfalden i samhället

Utvecklingen av nya lösningar och arbetssätt behöver intensifieras och att arbeta för en ökad digitalisering och automatisering av delar i verksamheten är angeläget.

För att kunna rekrytera bredare ses roller över och arbetssätt förändras samt att arbetsuppgifter fördelas på ett annat sätt. Arbetet som påbörjats behöver fortsätta för att uppnå en märkbar och bestående förändring. Möjligheterna att kunna tillhandahålla utbildning för såväl yrkesrelaterade arbetsuppgifter som för språk och digitala kunskaper behöver säkerställas och utvecklas genom tydliga rutiner för urval och uppföljning. Utvärdering görs 2024 för att utveckla arbetet ytterligare.

Utifrån äldreomsorgens strategi, Kompetensförsörja, har ett processarbete startats där målet är att öka andelen undersköterskor inom nämnden verksamheter, ett arbete som fortsätter

med framtagande av aktiviteter och genomförande. Utbildade undersköterskor ska i huvudsak utföra de arbetsuppgifter som ingår i deras kompetens.

Tidigare planerade aktiviteter och åtgärder för att klara kompetensförsörjningen fortsätter. Studerande som gör praktik i verksamheterna är en stor framtida rekryteringsbas och alla verksamheter arbetar för att skapa förutsättningar för att ta emot studenter och praktikanter, såväl som feriearbetande ungdomar. Uppföljning och analys ska göras för att se hur många som väljer att vara kvar inom nämndens verksamheter efter genomförd praktik. Ambassadorsverksamheten, där egna medarbetare lyfts fram som goda förebilder för sina yrken fortgår då det bland annat är av betydelsen för att attrahera ungdomar att söka sig till vård- och omsorgsyren.

Ytterligare en del i att klara de ökade kompetensförsörjningsbehoven är vikten av ett aktivt arbete med både lång- och kortsiktig bemanningsplanering samt bemanningsekonomi. Utbildning för chefer i bemanningsplanering utgör en bas i det arbetet. Kompetensen hos chefer och medarbetare när det gäller våld i nära relationer, hedersproblematik samt kunskapen kring äldre och psykisk hälsa ska öka.

Mål 7 - Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.

Utifrån äldrenämndens fleråriga utvecklingsprogram för chefsförsörjning fortsätter arbetet för att förbättra chefernas förutsättningar. Kartläggning av chefers arbetsuppgifter genomfördes 2023, analys och åtgärder genomförs under 2024.

Inom ramen för fastställd budget fortgår arbetet med att antalet medarbetare per chef inte ska vara fler än 30.

Mål 8 - Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden

För en god hållbar arbetsmiljö fortsätter arbetet för att friskfaktorer ska utgöra en del i verksamheternas vardagliga arbete och förhållningssätt. Under senare delen av 2023 startade arbetet med seminarium om vad Friskfaktorer innebär och på vilket sätt det finns underlag för att undersöka respektive faktor i kommunen samt att verksamhetens aktiviteter följs upp i den nya målbilden.

Det systematiska arbetsmiljöarbetet bidrar till att förbättra arbetsmiljön genom att risker identifieras och som därefter ligger till grund för åtgärder som behöver vidtas. Den årliga uppföljningen av arbetsmiljöarbetet, medarbetarenkäten och aktiva åtgärder utgör underlag för verksamheternas förbättringsarbete.

För att stärka det arbetsplatsnära arbetsmiljöarbetet genomförs workshops, som tar sin utgångspunkt i friskfaktorn Systematiskt arbetsmiljöarbete. Målgrupp är chefer och skyddsombud.

Nämndens relaterade styrdokument inom personalperspektivet

- Kompetensförsörjningsplan för äldreomsorgen 2022–2025 (ÄN 2022)
- Handlingsplan Starkt ledarskap inom äldreomsorgen ÄN 2023
- Utbildningsplan för äldrenämnden (beslutas årligen i december för kommande år)

Äldrenämndens drift- och investeringsbudget

Kommunfullmäktiges beslut om ekonomisk ramtilldelning

Äldrenämndens fastställda budget för 2023	-1 263,05
Äldrenämndens tilldelning enligt förslag i december 2022	
Ekonomisk tilldelning enligt förslaget	- 1 299,43
Teknisk ramjustering KSNAU 2023-04-04	- 0,45
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2023	
Justering PO-pålägg avseende arbetsgivaravgift	3,26
Justering PO-pålägg avseende kollektivavtalad pension	-13,27
Övrigt tillskott	-25,00
Kommunfullmäktiges beslut om ekonomisk tilldelning för 2024	-1 334,88
Ökad ekonomisk tilldelning 2024 jämfört med 2023	-71,84

Motiv för ökad/minskad tilldelning under 2024

- *Justering PO-pålägg avseende arbetsgivaravgift*
Styrelse/nämnders ramar ändras då kalkylerad arbetsgivaravgift justeras ner efter anpassning till åldersstrukturen för Umeå kommuns anställda.
Justering PO-pålägg avseende kollektivavtalad pension
Den del av PO-pålägget som avser kollektivavtalad pension ökar efter anpassning till kostnader för Umeå kommun enligt pensionsskuldsberäkning från KPA.
- *Justering av PO-pålägg avseende kollektivavtalad pension*
Den del av PO-pålägget som avser kollektivavtalad pension ökar efter anpassning till kostnader för Umeå kommun enligt pensionsskuldsberäkning från KPA. Med anledning av det har PO-pålägget ökat från 42,75% till 44,05% som nämnden kompenseras för.
- *Övrigt tillskott*
För att hantera ökade volymer och övriga tillkommande kostnader tillförs nämnden ytterligare 25,00 mnkr.

Budgetram 2024 och plan 2025 - 2027

Inför budget och plan 2024 – 2027 har justeringar av äldrenämndens budgetramar genomförts med indexuppräknings- och ramjusteringar. För att vara följsamma till den utveckling som äldreomsorgen behöver göra för att möta framtidens utmaningar, har en förändring av budgetramar för hemtjänst, preventiva och förebyggande insatser samt digitalisering genomförts.

Ramtillskottet om 71,8 miljoner kronor, har i huvudsak fördelats till behov av ökad indexuppräkning; löner med 3,84% och personalomkostnadspåslag, med 1,3%. Personalomkostnadspåslaget på hela lönekostnaden har ökat från 42,75% till 44,05%, med anledning av nytt pensionsavtal. Indexuppräkning för övriga kostnader är 5% och köp av huvudverksamhet 4,9% och har utgått från prisökningar på grund av inflation.

En detaljerad fördelning inom verksamheterna kommer att ske under budgetarbetet. Budget för gemensamma kostnader ökas till följd av förändrat arbete med förebyggande arbete och digitalt först för att bistå med ökat stöd i att bo kvar längre i ordinärt boende. Hemtjänst i ordinärt boende och hemsjukvården samt demensteamet som ska säkra kunskap och kompetens inom äldreomsorgens demensvård får rambudget som ersätter finansiering från statliga bidrag.

* Inkluderar medelstilldelning från kommunfullmäktige på 25 mnkr

Tabell

Budgetram 2024 och plan 2025 - 2027 (Mnkr)	Budget 2023	Ram-justering 2024	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Nämnd styrelseverksamhet	2,5	0,1	2,6	2,6	2,7	2,8
Hemtjänst i ordinärt boende över 65 år	423,9	36,5	460,4	472,8	489,3	506,6
<i>avgår till Hälso- och sjukvård</i>	<i>87,4</i>	<i>9,4</i>	<i>96,8</i>	<i>99,4</i>	<i>102,9</i>	<i>106,5</i>
Korttidsboende/Korttidsvård över 65 år	68,2	0,7	69,0	70,9	73,3	75,9
<i>avgår till Hälso- och sjukvård</i>	<i>8,4</i>	<i>0,4</i>	<i>8,9</i>	<i>9,1</i>	<i>9,4</i>	<i>9,8</i>
Dagverksamhet i ordinärt boende över 65 år	11,5	0,5	12,0	12,3	12,7	13,2
Särskilt boende/annat boende över 65 år	615,3	31,8	647,1	664,6	687,8	712,0
<i>avgår till Hälso- och sjukvård</i>	<i>106,7</i>	<i>5,9</i>	<i>112,6</i>	<i>115,7</i>	<i>119,7</i>	<i>123,9</i>
Öppen verksamhet	8,3	2,7	11,0	11,3	11,7	12,1
Hemtjänst ordinärt boende under 65 år	20,2	-0,2	20,0	20,6	21,3	22,0
<i>avgår till Hälso- och sjukvård</i>	<i>11,0</i>	<i>0,5</i>	<i>11,5</i>	<i>11,8</i>	<i>12,3</i>	<i>12,7</i>
Korttidsboende/Korttidsvård under 65 år	2,2	0,1	2,3	2,3	2,4	2,5
Särskilt boende/annat boende under 65 år	17,5	0,8	18,3	18,8	19,4	20,1
Gemensamma kostnader	73,2	-2,9	70,2	72,1	74,7	77,3
Utredning Bistånd	20,3	1,8	22,0	22,6	23,4	24,2
Rambudget, totalt	1 263,0	71,8	1 334,9	1 371,0	1 418,8	1 468,9

Tabell - sammanfattad

Budgetram 2024 och plan 2025 - 2027 (Mnkr)	Budget 2023	Ram-justering 2024	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Hemtjänst i ordinärt boende exkl. HS	357,2	26,9	384,1	394,4	408,2	422,6
Vård- och omsorgsboende exkl. HS	588,1	27,1	615,1	631,8	653,8	676,9
Hälso- och sjukvård (HS)	213,6	16,2	229,8	236,0	244,3	252,9
Övrigt (Nämnd, Öppen verks., Gem. Kostn., Utr. Bistånd)	104,2	1,6	105,9	108,7	112,5	116,5
Rambudget, totalt	1 263,0	71,8	1 334,9	1 371,0	1 418,8	1 468,9

Investeringsram 2024 och plan 2025 - 2027

Kommunfullmäktige har fastställt investeringsram för 2024 och plan för 2025 - 2027. Inventarier och utrustning för vård- och omsorgsboende på Västteg med 120 platser färdigställs under 2024. Inom planeringsperioden inryms uppförande av två vård- och omsorgsboenden om 60 respektive 90 platser. Inflytt planeras 2028 respektive 2030.

Inom planeringsperioden finns också inventarier och utrustning till ett vård- och omsorgsboende om 60 platser som kommunen bygger och ett om 90 platser som annan part bygger som har planerad inflyttning år 2026. Beslut om detaljplan återstår.

Tabell investeringsram

Investeringsram 2023, 2024 och plan 2025 - 2027 (Mnkr)	Status*	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027	Summa 2023–2027
Fastigheter, totalt		21,0	10,5	10,2	88,9	164,4	295,0
Hoppet 1 Lundagård Äb	3	0,5					
Ram anpassning kommunala lokaler och boenden	4	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	20,0
Matrisen hemsjukvård anpassning	1	15,0	5,0	0,0	0,0	0,0	20,0
Vård- och omsorgsboende 60 platser	1	0,0	0,0	4,7	76,4	44,9	81,1
Vård- och omsorgsboende 90 platser	1	0,0	0,0	0,0	7,0	114,0	7,0
Övrigt, totalt		28,1	44,3	21,9	48,2	34,4	176,9
Digitalisering Äldreomsorg	4	9,7	5,5	5,5	5,5	5,5	31,7
Investering inventarier ny	4	5,4	0,8	1,7	0,7	0,7	9,3
Investering inventarier re	4	5,6	3,0	6,6	3,0	3,0	21,1
Utrustning/inventarier 120 pl vård- och omsorgsboende	3	0,0	27,6	0,0	0,0	0,0	27,6
Utrustning/inventarier 90 pl vård- och omsorgsboende	1	0,0	0,0	0,0	28,8	0,0	28,8
Utrustning/inventarier 60 pl vård- och omsorgsboende	1	0,0	0,0	0,0	0,0	15,0	15,0
Övriga lokalrelaterade kostnader	4	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	27,5
Utrustning/hjälpmedel stöd brukare	1	1,9	1,9	2,7	4,7	4,7	15,9
Investeringsram, totalt		49,1	54,8	32,1	137,1	198,8	471,9

*Förklaring status: 1/ Nytt 2/Ej påbörjad 3/Påbörjad 4/Kontinuerlig

Äldrenämndens styrning och uppföljning av externa utförare

Umeå kommun har upphandlat leverantörer som bedriver verksamhet avseende vård- och omsorgsboendeplatser enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU) och hemtjänst enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV). I november 2023 finns åtta (8) externa utförare av hemtjänst samt en (1) extern utförare av vård - och omsorgsboende (14 lägenheter).

De förfrågningsunderlag som ligger till grund för upphandling av extern verksamhet ställer krav på kvalitet som är jämförbar med de kommunala utförarnas kvalitet och följer kommunens upphandlingspolicy. Under 2024 kommer en ny upphandling enligt LOV genomföras för hemtjänst. Samtliga innevarande avtal sägs upp och ny ansökan måste göras av de leverantörer som önskar fortsätta som utförare. Nya avtal planeras vara på plats 1 oktober.

Uppföljning av avtalen redovisas till nämnd enligt särskild årlig plan som är framtagen utifrån kommunövergripande riktlinjer. Nämnden får varje tertiäl ta del av fördelningen av antalet timmar hemtjänst fördelat på intern och externa utförare.

Nämndens relaterade styrdokument för externa utförare

- Plan för uppföljning av externa utförare av vård - och omsorgstjänster

Bilagor

Bilaga 1 – Äldrenämndens utmaningar och möjligheter på 3–5 års sikt

Den demografiska utvecklingen möts med förebyggande insatser

För att möta den demografiska utvecklingen med en kraftig ökning av antalet äldre under planeringsperioden behöver äldrenämnden med samarbetsparter kraftsamla tillsammans. Det handlar primärt om att ge förutsättningar för den äldre att leva ett självständigt liv längre i det egna hemmet och fördröja behovet av omfattande vård och omsorg. När en större andel äldre ska bo kvar hemma längre så behövs satsningar på förebyggande arbete, mötesplatser och aktiviteter för äldre, men också trygga och tillgängliga bostäder och bostadsområden, goda kommunikationer och närhet till en bra samhällsservice. Det behövs även en stor variation av bostäder för olika faser i livet i olika prisnivåer. Ett bra exempel på att samverka mellan flera aktörer behövs är kommunens bostadsförsörjningsprogram 2022–2030 som har ett stort fokus på äldre personer och tillgänglighet i bostäder.

Det finns även stora möjligheter med servicetjänster och stöd där biståndsbeslut inte kommer att behövas. Tjänster som bidrar till ett självständigt och gott seniorliv och som möjliggör att äldreomsorgen kan nyttja resurserna där de behövs mest. Samarbete med interna, externa aktörer och civilsamhället och tillsammans med personer med behov av stöd från kommunen och anhöriga är en möjlighet där alla tillsammans bidrar till en hållbar äldreomsorg.

Äldreomsorgens satsning kring Seniortorget har som syfte är att ge inspiration och information om seniorlivet. Seniortorget informerar även om övriga verksamheter, aktiviteter och mötesplatser som finns i Umeå och det finns ett stort utbud av arrangemang och aktiviteter från många olika aktörer. Genom Seniortorget har kommunen möjlighet att arbeta mer förebyggande och evidensbaserat.

Kompetensförsörjning och ökad attraktivitet som arbetsgivare

En större andel äldre och samtidigt en lägre andel i den arbetsföra befolkningen innebär utmaningar för såväl samhällsekonomin som för kompetensförsörjningen inom vård och omsorg. Bristen på personal och ökande behov inom vård och omsorg är kännbar och samtidigt är arbetslösheten rekordlåg, inte minst i norra Sverige där en industrialisering pågår samtidigt med stora rekryteringsbehov inom offentlig sektor. Bedömningen är att staten, kommuner och regioners samt näringslivets behov av arbetskraft inte kommer att kunna tillgodoses då behovet är större än tillgången på personer i arbetsför ålder.

Äldreomsorgens kompetensförsörjningsplan (2023–2025) utgör en grund för arbetet med verksamhetens behov av personal och kompetens. Arbetet fortsätter med aktivitetsplaner kopplat till kompetensförsörjningsplanen i syfte att tydliggöra och konkretisera insatserna som görs för att möta kompetensförsörjningsutmaningen. Fler ska välja att söka sig till nämndens verksamheter men också välja att stanna kvar (nyttja resurser effektivt) vilket betyder att arbetet ska vara attraktivt och att samarbetet som utvecklats med relevanta utbildningssamordnare och andra viktiga aktörer behöver fortsätta.

För att tackla kompetensförsörjningsutmaningen behövs ett parallellt arbete med att ställa om verksamheterna, arbeta mer förebyggande, vara en attraktiv arbetsgivare så att medarbetare trivs och vill stanna kvar likväl som att locka potentiella medarbetare. Fler personer behöver utbildas och/eller vidareutbildas inom vård- och omsorgsycket för att säkerställa kvalitet i verksamheten. Samverkan mellan vård- och omsorg och utbildningsanordnare behöver därför fortsätta. Den statliga satsningen "Äldreomsorgslyftet" är förlängt till 2026 och fortsätter därmed att ge möjlighet att utbilda medarbetare till undersköterska på betald arbetstid. Kriterier för urval och uppföljning utvecklas för att minimera risken för avhopp. Adekvat vidareutbildning på universitets- och yrkeshögskolenivå ska uppmuntras.

Ökade vårdbehov till följd av demografin ställer också högre krav på medarbetarna. Fler personer ska bo hemma längre vilket kräver förändringar inom hemtjänst och hemsjukvård. Det krävs kontinuerlig kompetensutveckling vilket också kan ge möjlighet till karriärvägar inom vård- och omsorg. Den framtida kompetensförsörjningen kommer dock inte enbart kunna lösas genom en ökad utbildningsvolym. Även om alla högstadielärover skulle välja att läsa vård- och omsorg skulle det inte motsvara behovet. Digitalisering och automatisering av vissa arbetsuppgifter tillsammans med omställning till att arbeta mer förebyggande och hållbart är nödvändigt för att klara framtidens vård- och omsorg.

Utifrån minoritetslagstiftningens krav och Umeå kommuns åtagande som förvaltningsområde behöver behovet av flerspråkig personal tillgodoses, framför allt vad gäller samiska, finska och

meänkieli. Flerspråkighet är meriterande vid rekrytering av personal i kommunen utifrån minoritetslagstiftningen krav och Umeå kommuns åtagande som förvaltningsområde.

Äldreomsorgen behöver även arbeta vidare med att behålla personal, minska sjukfrånvaron samt arbeta för en långsiktig och hållbar arbetsmiljö genom delaktighet. Det finns behov av en översyn av arbetsvillkor, organisering, samarbetsformer och liknande för att vara en attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare

Digital transformation skapar möjligheter till omställning

Den digitala utvecklingen fortlöper i allt snabbare takt vilket skapar goda möjligheter till fortsatt digital transformation av äldreomsorgen. Det stärker utvecklingen mot ökad digitalisering av den vård och omsorg som utförs samt förändringar av närliggande processer och arbetssätt. För att möta kompetensförsörjningsutmaningen och ökade behov hos allt fler äldre är digitaliseringen en nyckelfråga.

För en ökad digitalisering och användning av välfärdstekniska lösningar så finns ett antal utmaningar, inte minst gällande ekonomiska resurser och personalresurser vid införande av nya lösningar. För att möjliggöra en transformation i önskvärd takt behöver tillräckliga resurser avsättas såväl i äldreomsorgens verksamheter men även i centrala stödfunktioner i kommunen. För ökad digitalisering behövs inte bara nya system, utan även teknisk utrustning för ökad mobilitet, exempelvis smarta telefoner och plattor till medarbetarna men också en digital infrastruktur som stöttar äldreomsorgens projekt. Medarbetarnas vana och vilja att använda allt fler tekniska hjälpmedel i sin arbetsvardag behöver också stimuleras.

En ytterligare utmaning för fortsatt digitalisering är att lagstiftningen i vissa avseenden är otydlig eller inte utvecklas i tillräcklig takt för att den tekniska utvecklingen ska kunna omsättas i verksamheten. Den utmaningen delar nämnden med andra verksamheter, både lokalt och nationellt.

Den av Regeringen nyligen tillsatta utredningen kring välfärdsteknik för personer med nedsatt beslutsförmåga förväntas redovisas i april 2025. Utredaren ska ta fram förslag på reglering av användningen av välfärdsteknik vid utförandet av insatser inom socialtjänsten och verksamheter enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Utredaren ska även lämna förslag på en reglering av användning av välfärdsteknik när insatser ges till personer med nedsatt beslutsförmåga. Syftet är att de ska erbjudas insatser på samma villkor som andra.

Bilaga 2 – Äldrenämndens plan för styrning och uppföljning av externa utförare

Separat beslutad plan som antas av äldrenämnden i februari varje år.

Bilaga 3 – Äldrenämndens styrkort

STYRKORT – KVALITET	2023	2024
Nämndens uppföljning till kommunfullmäktige		
Andel äldre 65+ i särskilt boende	4,1 %	Nyckeltal
Andel invånare 65+ år med hemtjänst i ordinärt boende	8,2 %	Nyckeltal
Nöjda brukare hemtjänst (Öppna jämförelser)	89 % <i>Kvinnor: 89 %</i> <i>Män: 88 %</i>	Förbättra
Nöjda brukare särskilt boende (Öppna jämförelser)	68 % <i>Kvinnor: 69 %</i> <i>Män: 67 %</i>	Förbättra
Antal personer med en allvarlig vårdskada (Egen mätning av anmälningar till IVO)	1 (september)	0
Beslutade timmar hemtjänst	75 184 (T2)	Nyckeltal
Belagda lägenheter på vård - och omsorgsboende	928 (T2)	Nyckeltal
Andel externa utförare av hemtjänsttimmar	56% (T2)	Nyckeltal
Nämndens egen uppföljning		
Totalt antal besökare Seniortorget	4899 (jan-aug)	Öka
Antal invånare/ prenumeranter som tar del av seniortorget information via nyhetsbrev	1901 (september)	Öka
Andel beviljade ansökningar om särskilt boende för äldre (Egen mätning)	85,5 %	Nyckeltal
Personer som beviljas särskilt boende från det egna hemmet (ej från korttids och sjukhuset)	45 %	50%
Följsamhet till ordinerade rehabinsatser vård- och omsorgsboende	Mäts dec 2023	Utifrån resultat december
Följsamhet till ordinerade rehabinsatser hemsjukvård	Mäts dec 2023	Utifrån resultat december
Följsamhet till ordinerade SSK-insatser vård- och omsorgsboende	Mäts dec 2023	Utifrån resultat december
Följsamhet till ordinerade SSK-insatser hemsjukvård	Mäts dec 2023	Utifrån resultat december

STYRKORT – KVALITET		2023	2024
Nämndens uppföljning av Öppna jämförelser/Brukarenkäter			
Andel personer som upplever trygghet i boendet (Öppna jämförelser)	Vård- och omsorgsboende: 82 % <i>Kvinnor: 82 %</i> <i>Män: 81 %</i>		Förbättra
Andel personer som anser att de fått meddelande i förväg om tillfälliga förändringar (Öppna jämförelser)	Hemtjänst: 73% <i>Kvinnor: 74%</i> <i>Män: 72%</i>		Förbättra
Andel personer som är nöjd med utbudet av aktiviteter (Öppna jämförelser)	Vård- och omsorgsboende: 41% <i>Kvinnor: 42%</i> <i>Män: 39%</i>		Förbättra
Andel personer som upplever att de är nöjda med personalens bemötande (Öppna jämförelser)	Hemtjänst: 98 % <i>Kvinnor: 98 %</i> <i>Män: 97 %</i>		Minst samma värde
	Vård- och omsorgsboende: 91 % <i>Kvinnor: 91%</i> <i>Män: 91%</i>		Förbättra
Andel personer som känner förtroende för personalen (Öppna jämförelser)	Hemtjänst: 91 % <i>Kvinnor: 90 %</i> <i>Män: 94 %</i>		Förbättra
	Vård- och omsorgsboende: 78 % <i>Kvinnor: 73%</i> <i>Män: 79 %</i>		Förbättra
Andel anhöriga till personer på vård- och omsorgsboende som upplever att samarbetet fungerar bra (Öppna jämförelser)	Vård- och omsorgsboende: 75 % <i>Kvinnor: 73%</i> <i>Män: 77%</i>		Förbättra

STYRKORT - PERSONAL	2023	2024
Nämndens uppföljning till kommunfullmäktige		
Sjukfrånvaro (Egen mätning)	8,1 % (jan-aug 2023) <i>Kvinnor: 9,1 %</i> <i>Män: 6 %</i>	7,5 % (2026: 6,0 %)
Andel långtidsfriska (Egen mätning)	54 % (jan-aug 2023) <i>Kvinnor: 52 %</i> <i>Män: 59 %</i>	60 %
Andel heltidsanställda (Egen mätning)	95 % (jan-aug 2023) <i>Kvinnor: 95 %</i> <i>Män: 95 %</i>	95 %
Andel tillsvidareanställda (Egen mätning)	71 % (jan-aug 2023) <i>Kvinnor: 75 %</i> <i>Män: 62 %</i>	71 %
Andel skyddsombud som genomgått introduktion	71% (jan-aug 2023) <i>Kvinnor: 80 %</i> <i>Män: 44 %</i>	90 %
Medarbetarenkäten, medelvärde	4,8	4,8
Andel enhetschefer som har 30 eller färre medarbetare	Mäts under 2023	Redovisas i årsbokslutet
Nämndens egen uppföljning		
Andel avgångar på egen begäran (ej pension)	Mäts under 2023	Nyckeltal
Andelen personer som antagits till respektive utbildning med godkänt resultat genomfört av nämnden arrangerade utbildningar, uppdelat på varje utbildningstyp inom områdena GU USK, VU USK och språkutveckling.	Mäts under 2023	Nyckeltal